

Денисюк С. Г., доктор политических наук, профессор, Винницкий национальный технический университет (Украина, Винница), sg_denyisyk@mail.ru

Репутация правоохранительных органов Украины: политико-социологический анализ

Исследованы конструктивные параметры и факторы формирования репутации правоохранительных органов на современном этапе развития украинского общества. Проанализированы результаты социологических исследований общественного мнения о деятельности этих структур и уровня доверия к ним. Акцентировано внимание на важности формирования медиа-репутации, которая будет способствовать возобновлению диалога между гражданами и правоохранительными органами и развития системы общественного контроля над их деятельностью.

Ключевые слова: репутация, имидж, авторитет, правоохранительные органы, доверие, коррупция, медиа-репутация правоохранительных органов, средства массовой коммуникации, общественный контроль.

* * *

УДК 321:323.17(477)

Колесницька Н. М.

аспірантка кафедри міжнародної інформації,
Національний університет "Львівська політехніка"
(Україна, Львів), kolesnyska@i.ua

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИКО-КУЛЬТУРНОГО АНАЛІЗУ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор ставить за мету спробу теоретико-методологічного аналізу засад політико-культурного аналізу самоідентифікації населення Львівської області. Підкреслено, що термін "ідентифікація" надзвичайно різноманітно висвітлений у працях іноземних та вітчизняних науковців. Зазначено про проблему єдиноприйняттого векторного розвитку країни. Розглянуто терміни "політична культура", "політична свідомість", "самоідентифікація". Представлено різноманітні аспекти ідентичності. Вказано основні тенденції характеристики ідентифікації населення Львівської області. Під час написання статті автор використовував контент-аналіз та аналіз даних соціологічних опитувань, було також використано методи емпіричних досліджень, зокрема, аналіз документів та матеріалів. Визначено, що регіональна ідентифікація жителів Львівської області досить чітко прослідковується протягом усієї історії України. Наголошено на внутрішніх етнорегіональних відмінностях в межах нашої країни, які мають переважно закономірний характер.

Ключові слова: ідентифікація, ідентичність, Львівська область, територіальність.

Людина ідентифікує себе із родом, статтю, професією, соціальним станом, своїми захопленнями, релігійною та територіальною громадами, нацією, культурою, людством взагалі. У зв'язку з бурхливим розвитком інформаційного суспільства, масштабністю телекомунікаційних мереж, розвитком і поширенням сучасних технологій змінюється природа людини. На загальному фоні глобалізаційних змін у житті людства посилюється розуміння значимості групової ідентичності в соціальному житті.

Актуальність теми обумовлена тим, що необхідність вибору нового цивілізаційного вектору поставила перед українцями проблему невідкладного вибору своєї ідентичності, яка тісно пов'язана з цивілізаційним виміром та національною безпекою. Проблема цивілізаційного вибору є складною, тому що в суспільстві немає консенсусу відносно базових цивілізаційних орієнтирів. Конструювання цивілізаційної ідентичності у сучасних українських реаліях виступає у якості індикатора, який дозволяє судити про характер та напрямки процесів інтеграції суб'єктів геополітики в політичну структуру суспільства та про вектори розвитку геополітичного процесу. Сучасна криза національних держав як фрагмент світ-системної кризи приводить до

наростаючої політичної, економічної і культурної ролі регіонів.

Проблеми політичної культури, зокрема як чинник демократизації українського суспільства, як чинник формування громадянського суспільства у своїх роботах розглядають М. Конончук [13], С. Корж [14], В. Мельник [21], М. Остапенко [26], О. Рудакевич [30] та І. Штука [36]. Політична культура – сукупність цінностей, знань, ставлень, орієнтації того чи іншого соціального суб'єкту, що фіксує рівень розвитку їх політичної свідомості, політичної діяльності і поведінки. Серед багатьох визначень поняття "політична культура" можна знайти спільний знаменник, яким є знання, оцінки та поведінка більшості громадян стосовно таких політичних об'єктів, як нація, держава, її політичні інститути. Регіональна політична культура є тією частиною загальної політичної культури, яка відображає політичні, економічні та соціокультурні особливості життєдіяльності громадян конкретного регіону, забезпечує реалізацію їх конкретних прагнень та інтересів на державному рівні.

Проблема політичної свідомості широко висвітлюється в працях таких вітчизняних науковців як В. Дем'яненко [5] та Ю. Руденко [31]. Свідомість – це складна сукупність відчуттів, уявлень, думок, ідей і почуттів. У структурі виділяють різні рівні і форми. Політична свідомість – це усвідомлення суб'єктом своїх політичних інтересів, прагнень та несвідомих потягів. Особливістю політичної свідомості є її внесення у свідомість великих і малих суспільних груп. Політична свідомість поєднує в собі політичну психологію і політичну ідеологію. Політична ідеологія становить послідовно пов'язану систему політичних ідей і цінностей, яких дотримуються її носії, спонукаючи їх до політичних дій.

Впродовж ХХ ст. виникає багато теорій, присвячених соціальним процесам, які впливають на формування ідентичності. Зокрема в працях М. Гібернау [3], С. Гартнера [37], Дж. Довідіо [37], Г. Таджфела [39] розглядаються загальні проблеми пов'язані з формуванням ідентичності. Ідентичності як складової частини самовизначення присвячені індивідуальні та колективні розвідки і вітчизняних науковців.

У цих працях ідентичність представлена як динамічне формування, яке розвивається на протязі усього життя людини та має складну структуру. Ідентичність представлена двома аспектами – особиста та соціальна, також виділяють різні типи та види ідентичностей [2, с. 152].

Концепція територіальності, автором якої є американський географ Р. Сакк, а також пов'язані з нею теорії національної та політичної ідентичності наголошують на особливій ролі простору в самоідентифікації людини. Рисою кожної людини і кожної соціальної групи є територіальність. Територіальність – це спроба індивіда або соціальної групи, контролювати або впливати на людей, явища і взаємозв'язки шляхом делімітації і контролю над географічним ареалом [4].

Регіоналістика як окрема галузь суспільствознавства покликана осмислити передумови й процеси

формування окремих регіонів. Вона активно розвивалася в Росії у другій половині 1990-х – на початку 2000-х років. А із середини 1990-х зміцнює позиції і в Україні. Необхідно відзначити сталу тенденцію зростання інтересу до проблем регіонів. Вона повністю ідентифікується із загальною тенденцією, яка виразно проявилася в поступальному розвитку світового історіографічного процесу кінця ХХ століття й зумовлена актуалізацією вивчення регіональних культур та їхнього взаємовпливу. Те саме стосується й аналізу їхнього впливу на локальні об'єкти соціоетнічних, геополітичних та історико-культурних чинників. Регіоналізм в Україні має і геополітичний, і етнокультурний підтексти. Звичайно, головною метою висвітлення актуальних етнополітичних проблем регіонального виміру є наукове обґрунтування ідеї цілісності Української держави, подолання міжрегіонального та міжетнічного відчуження, збалансування інтересів української титульної, а отже, державоформувальної нації та етнонаціональних меншин. Слід урахувати, що внутрішні етнорегіональні відмінності в межах України мають переважно закономірний характер. Етнорегіональна диференціація характерна не лише для поліетнічних, а й для багатьох моноетнічних країн.

Метою даної статті є теоретико-методологічний аналіз засад політико-культурного аналізу самоідентифікації населення Львівської області.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- охарактеризувати теоретико-методологічні засади політико-культурного дослідження;
- розкрити поняття “ідентифікація” в політико-культурному аналізі;
- виявити домінуючі складові компоненти ідентифікації;
- охарактеризувати процес самоідентифікації населення регіону;
- вказати на основні тенденції характеристики ідентифікації населення Львівської області.

Термін “ідентичність” від лат. “identicus” – “тотожний”, “однаковий” – усвідомлення особистістю своєї приналежності до тої чи іншої соціально – особистісної позиції в рамках соціальних ролей та “его” становища. З точки зору психосоціального підходу Е. Еріксона [7] ідентичність є епіцентром життєвого циклу людини. Е. Еріксон описує ідентичність як структуру, яка формується під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників, соціальних контактів і є динамічною категорією. Термін ідентифікація від лат. “identicus” – “тотожний”, “fictio” – “здійснення” або “втілення” вперше з'явився в психологічному контексті в роботі З.Фрейда, де він розглядав ідентифікацію як несвідомий зв'язок дитини з батьками і як механізм взаємодії індивіда та соціальної групи [32, с. 19]. А.Р. Аклаєв виділяє поняття ідентичнісна група – це група людей, об'єднаних однією ідентичністю, наприклад етнічною, конфесійною, політичною, культурною, мовною, цивілізаційною, та ін. [32, с. 148]. В українській етнополітології більшість дослідників визначає ідентичність як “сукупність специфічних рис, які відокремлюють певну групу людей з кола інших груп” [29, с. 16].

Процес формування цивілізаційної ідентичності у мультиетнічній державі ускладнюється деякими протиріччями. По-перше, необхідністю формування єдиної громадянської ідентичності на фоні відсутності у соціальних групах єдиних уявлень та культурних, мовних, релігійних цінностей. По-друге, розвитком регіональної ідентичності, та потребою у формуванні єдиної національної ідентичності. По-третє, зростанням виявлення етнічної та цивілізаційної ідентичностей, які характеризуються різними культурними цінностями та традиціями окремих етнічних груп, та формуванням єдиного культурного простору в Україні, та у нових державах. Четверте – виявленням конфліктогенності деяких видів ідентичностей і відсутністю методів формування міжгрупової толерантності [15, с. 5].

Ідентифікація розглядається сучасними науковцями як найважливіший механізм соціалізації, етнізації та виховання особистості, який проявляється у прийнятті індивідом конкретної соціальної ролі, в усвідомленні ним власної групової приналежності, у формуванні в нього певних соціальних установок. Отже, ідентичність – це динамічна структура, яка розвивається протягом всього людського життя, причому цей розвиток є нелінійним та нерівномірним, він проходить через подолання криз ідентичності, може йти як у прогресивному, так і у регресивному напрямі. Відповідно, ідентифікація розглядається як процес, включений в цілісну життєдіяльність суб'єкта, нерозривно пов'язаний з когнітивною, емоційною, ціннісно-смісловою та поведінковою сферами особистості, зумовлений її потребами, мотивами, цілями і установками, опосередкований мовою, нормативними, знаковими, символічними, образними, аксіологічними системами культури.

Загальна ідентифікаційна модель індивіда або групи/колективу має свою ієрархічну структуру, що складається з різноманітних ідентичностей. Ця ієрархія будується за принципом “центр-периферія”, тобто кожна ідентичність, яка входить до загальної ідентифікаційної моделі, може займати різне місце і бути на різній відстані від ідентифікаційного ядра. Тому одні ідентичності постійно перебувають у центрі уваги індивіда чи групи, тоді як інших витіснено на периферію свідомості.

Під самоідентифікацією розуміється процес вибору людиною тієї або іншої ідентичності, а також процес формування цієї ідентичності. Регіональна самоідентифікація – це процес вибору окремими людьми та цілими соціальними групами відповідно своєї ідентичності, ототожнення себе з регіональною спільнотою. В її основі лежить велика міжетнічна спільність людей, які довгий час живуть в одному регіоні, основана на єдності історичної колективної долі різних народів, взаємопов'язаних соціокультурними цінностями, нормами та ідеалами.

Згідно різноманітних орієнтацій у суспільстві можна сформулювати декілька парадоксів самоідентифікації, один з яких – це ціннісний. Сутність його полягає у тому, що з одного боку, для розв'язання глобальних проблем сучасності люди повинні ставити загальнолюдські інтереси і цінності вище національних, а з іншого – не можна будувати загальноєвропейський або загальнопланетарний “будинок без стін”, за якими

могла б відчувати себе комфортно і безпечно кожна нація та культура.

Ідентичності індивіда і соціальних груп відносно сталі, але час від часу змінюються, уточнюються або набуваються протягом життя їх носіїв.

У сучасній українській соціологічній думці проблема ідентичності не є новою, хоча й досі лишається малодослідженою. Теоретичний аспект цієї проблеми чи не вперше висвітлено у книзі київських соціологів С. Макеєва, С. Оксамитної та О. Швачко [20]. Заслуговують на увагу дослідників ті матеріали, що містять теоретико–прикладні аспекти проблеми самототожності. Необхідно розрізнити поняття колективної ідентичності та поняття індивідуальної ідентичності, особливо якщо йдеться про національну ідентичність.

Ідентифікаційний процес у посткомуністичному українському суспільстві став багатовимірним (суспільним, груповим, індивідуальним тощо) й дуже ускладнився і диференціювався.

Регіональна специфіка як така рідко поєднується з груповими чи індивідуальними регіональними ідентичностями; здебільшого йдеться про регіональні відмінності у ставленні до політичних процесів і явищ та перспектив політичного розвитку на майбутнє. Про регіональні аспекти говорять переважно тоді, коли аналізують соціально–політичні практики населення різних частин України та їх загальне скерування.

Проблема ідентичності є однією з найбільш актуальних проблем у західній науковій думці. В англomовному суспільствознавстві всі три сюжети – ідентичність, регіоналізм, генерація – досліджені доволі ґрунтовно, але переважно кожний окремо. Ідентичність в англomовних працях вивчається в двох основних напрямках – соціологічному і психологічному.

Формування ідентичності особистості, групи найбільш інтенсивно відбувається під час соціальних взаємодій. Англomовні вчені наголошують, що ідентичність є соціально зумовленою, соціально підтримуваною і соціально змінною. Західні вчені розглядають ідентичність як складну систему чи модель, де супідрядні ідентичності нижчого порядку творять свою ієрархію. Вона не є усталеною і незмінною: відбувається постійне чергування ідентичностей за ступенем важливості та їх загальної конфігурації.

Ідею регіоналізму розглядають на Заході як універсальну цінність, притаманну сучасній європейській культурі. Проте модерністське бачення регіоналізму було здебільшого негативним, таким, що суперечило ідеології централізованих національних культур, успішних економік, громадянських суспільств і націй–держав, а відтак і універсалізму.

С.Шульман вважав, що нині в Україні триває конкуренція між двома етнічними варіантами національної ідентичності: етнічно українською, притаманною мешканцям Заходу країни та східнослов'янською, поширеною на Сході [37].

Ідентичність формується у процесі особистісної та групової/колективної ідентифікації. Індикаторами ідентичності виступають традиційні чи сучасні характеристики, пов'язані з усталеними або новими продуктами соціалізації, особа або соціальна група, а

також їхні культурні взірці, релігійні практики, мова, національність, стать, соціальний статус, стереотипи поведінки і мислення. Можна виділити наступні різновиди ідентичностей: етнічна ідентичність (національність, рідна мова), регіональна ідентичність (регіон проживання), гендерна (стать), культурна (релігія, мова, історія), політична ідентичність (ідеологія, рух, партія).

В результаті узагальнення дефініцій феномен політичної самоідентифікації особистості визначено як процес солідаризації останньої з політичним лідером, певною політичною спільнотою, ідеологією соціальної групи, її символами. Ідентифікуючись, особистість обирає певну політичну роль із обов'язковим набором прав, привілеїв та обов'язків, засвоює та відтворює політичні цінності, погляди, ідеали. Соціально–політичні рамки солідаризації індивіда встановлюються суспільством, політична ідентифікація особи визначається її соціальним статусом і класовою ідентичністю. Індивід ототожнює себе з декількома групами, найзначущіша з яких буде мати вирішальний вплив на його політичну ідентифікацію [29, с. 9].

Формування політичної ідентичності відбувається упродовж двох фаз: 1) опанування політичних цінностей, ідеалів, норм; 2) позиціонування у політичному просторі з урахуванням власних ціннісно–ідеологічних уподобань [29, с. 10].

Політична самоідентифікація особистості – процес самовизначення останньої в якості суб'єкта політичних відносин, що сприяє політичному структуруванню соціуму.

Етнополітологічний та етнопсихологічний аналіз дозволяє з'ясувати, що головну роль у процесах самоідентифікації відіграють культурно–інформаційні та духовно–світоглядні чинники. Процеси національної самоідентифікації розгортаються за допомогою механізмів соціальної категоризації та міжгрупового порівняння. Ціннісно–сміслові утворення є визначальними в процесі індивідуальної самоідентифікації.

Територіальна ідентичність – це сприйняття індивідом себе як представника певної “уявленої спільноти” (за Б.Андерсеном), яка ґрунтується на єдності території проживання, історії та традицій, соціокультурного досвіду, ціннісних орієнтацій та способу життя.

Дуже часто саме певні вибудовані міфи чи стереотипи слугують об'єднуючим фактором самототожності. Міфотворчість може носити як стихійний, так цілеспрямований процес, ключовим елементом якого може бути орган державної влади, окрема особистість, політична партія чи рух тощо. Політична міфотворчість позитивно впливає на становлення політичної стабільності та сприяє посиленню і консолідації спільноти, коли міфи базуються на традиційних соціально–політичних цінностях, коли міфотворці творять у відриві від соціокультурного контексту, їх дія дезорієнтує масову свідомість.

Дослідження соціальної самототожності показали, що львівським респондентам у період 1994–2004 рр. властива етнічна та класова ідентичності, меншою мірою професійна. Найбільш чужою для львів'ян була

одна з політичних ідентичностей (комуністи) [35, с. 85]. Мешканці Львівської області досить часто артикулюють свою прихильність до демократії та національних цінностей, і відтак значною мірою проявляють це у своїй політичній активності, прикладами якої є події осені–зими 2004 та 2013–2014 рр.

Західноукраїнські області, насамперед Галичина, відрізняються від решти України тим, що тут серед українців сильніше розвинені національна свідомість, національна гідність та відчуття потреби у власній державності; українська мова та культура є домінуючими [11].

Порівнявши функції радянської та пострадянської української держави. І. Мотиль дійшов висновку, що зміст функцій радянської держави мав класово–партійний характер, а самі вони ґрунтувались на монополії марксистсько–ленінської ідеології, на ідеях плановості, примусовості, командно–адміністративних методах господарювання, приматі інтересів держави над людиною.

Менталітет як досить стійкий, загальнорозповсюджений в тій чи іншій групі людей особливий мислений образ (узагальнене уявлення) щодо певних елементів соціальної реальності проявляється як сукупність внутрішніх настанов, нахилів індивіда або соціальної групи щодо характеру їх діяльності, мислення, відчуття та сприйняття світу саме певним (притаманним тільки йому, їм) чином та має конкретно–історичний характер, відповідає певним періодам розвитку суспільства, визначає стереотипне ставлення до навколишнього світу та забезпечує можливість адаптації до нього людини [22, с. 8].

Не викликає заперечення твердження А. Кравченко, що одним з головних політичних чинників формування ментальних рис українців є тривала бездержавність, яка підсилила брак єдності та комплекс меншовартості у свідомості українців, закріпившись згодом і в національному менталітеті [16, с. 10–11].

Основними рисами політичної ментальності українського народу І.Патлах називає амбівалентність, емоційність і кордоцентризм, індивідуалізм та інтровертність, яким притаманна як позитивна, так і негативна забарвленість [27, с. 7].

Під час проведення різноманітних опитувань вибір мешканців області досить точно збігався з “об’єктивними” даними: українська ідентичність тут була найпопулярнішою і майже цілком відповідала числу українців та україномовних. Досить високе місце (серед 10 найпопулярніших) посіли релігійні самототожності (“греко–католики” та “православні”). Наслідком індустріалізації та урбанізації є значна кількість тих, хто вважає себе у першу–другу чергу “робітниками” й “інтелігенцією”.

Індивідуальна ідентифікаційна модель респондента з Львівської області та ієрархія найбільш опуклих і значущих для нього соціальних ідентичностей є більш сформованою, сталою та homogенною порівняно з більш нестійкою, мінливою та гетерогенною моделлю жителя Сходу. Домінантними ідентичностями були і залишаються дві: етнічна та регіональна (ідентити – українець і західник).

Однією із ключових проблем, що становить потенційне джерело конфліктогенності області є її своєрідне “месіанство”, зосередження на своїй національно–патріотичній ідентичності та “суперукраїнськості”. Водночас цей гіперболізований національний україноцентризм із різким запереченням русифікаторської політики дисонує із економічною залежністю від Сходу країни, який в абсолютній більшості є російськомовним [33, с. 8].

Для населення Львівської області не була і не є характерною орієнтація на модель політичної культури, що панувала в СРСР (патерналізм, відсутність індивідуального мислення тощо).

Власне цим можна пояснити надзвичайний сплеск активності та визнати як чинник рушійної сили події, які отримали в подальшому назву – Революція Гідності. Саме бажання жити в європейській країні, дотримання поваги до прав людей та їхнього вибору викликало неймовірну хвилю системних збурень, що може бути предметом окремого дослідження.

На основі проведеного дослідження можемо твердити про те, що регіональна ідентифікація жителів Львівської області досить чітко прослідковується протягом усієї історії України. Окремої уваги заслуговує власне теоретико–методологічне висвітлення поняття “ідентифікація”. Перспективним напрямком науково–теоретичних досліджень може стати розробка стратегій для об’єднання регіонів і нівелювання гострих відмінностей, створення й впровадження єдиного розуміння ідентичності.

Список використаних джерел

1. Береза А.В. Регіональна політика як чинник суспільної стабільності: європейський досвід і Україна: автореф. дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 “Політичні інститути і процеси” / А.В. Береза. – К., 2007. – 19 с.
2. Вакулова Т. Політична ідентифікація українців: цивілізаційний вимір / Т.Вакулова // Вісник СевНТУ. – Політологія: збірник наукових праць. – Севастополь: Вид–во СевНТУ, 2009. – Вип.100. – С. 152–156.
3. Гібернау М. Ідентичність націй / М.Гібернау [Переклад: Петро Тарашук]. – К.: Темпора, 2012. – 303 с.
4. Голод А.П. Політична поведінка населення регіону: монографія / А.П. Голод. – Ужгород, 2012. – 212 с.
5. Дем’яненко В.М. Політична свідомість українського суспільства в умовах демократичної трансформації: автореф. дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 “Політичні інститути і процеси” / В.М. Дем’яненко. – К., 2003. – 17 с.
6. Дністрянський М. Україна в політико–географічному вимірі / М.С. Дністрянський. – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2000. – 310 с.
7. Эриксон Э. Идентичность: Юность и кризис / Э.Эриксон; пер. с англ. общая ред. и предисл. А.В. Толстых. – М.: Изд. Группа “Прогресс”, 1996. – 344 с.
8. Кваша О. Політична культура в контексті регіональної політики [Електронний ресурс] / О.Кваша // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Наук. вісник: зб. наук. праць / НПУ ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. – К.: Вид–во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – Вип. 23. – С. 408–416. – Режим доступу до журн.: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2009_23/.../P6.pdf
9. Ковальова Г.П. Національна ідентичність та її формування в незалежній Україні в умовах глобалізації: культурологічні аспекти: автореф. дис. ... канд. культурології: спец. 26.00.01 “Теорія та історія культури” / Г.П. Ковальова. – Харків, 2010. – 22 с.
10. Козловець М.А. Національна ідентичність у контексті глобалізації: соціально–філософський аналіз: автореф. дис. ... док. філос. наук: спец. 09.00.03 “Соціальна філософія та філософія історії” / М.А. Козловець. – К., 2010. – 36 с.

11. Колодій А.Ф. Національний вимір суспільного буття / А.Ф. Колодій. – Львів : Вид-тво “Астролябія”, 2008. – 367 с.
12. Колосок Т.С. Феномен соціокультурної ідентичності в контексті міжкультурної взаємодії: (крізь призму українсько-чеських культурних зв'язків) : монографія / Т.С. Колосок. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 194 с.
13. Конончук М.В. Політична культура українського суспільства як чинник його демократизації : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.03 “Політична культура та ідеологія” / М.В. Конончук. – К., 2008. – 18 с.
14. Корж С.А. Фрагментарна політична культура як вияв перехідного періоду розвитку українського суспільства : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.03 “Політична культура та ідеологія” / С.А. Корж. – К., 2009. – 20 с.
15. Коростелина К.В. Социальная идентичность и конфликт / К.В. Коростелина. – Симферополь : Доля, 2003. – 358 с.
16. Кравченко А.Г. Менталітет як об'єкт соціально-філософського дослідження : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 “Соціальна філософія та історія філософії” / А.Г. Кравченко. – К., 2000. – 18 с.
17. Кучера Т.М. Національна ідентичність: регіональні особливості формування : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 “Соціальна філософія та філософія історії” / Т.М. Кучера. – К., 2012. – 19 с.
18. Лісеєнко О.В. Менталітет: сутність та особливості регіональних проявів : автореф. дис. ... канд. соціолог. наук : спец. 22.00.06 “Соціологія культури, науки та освіти” / О.В. Лісеєнко. – Харків, 1998. – 17 с.
19. Макаров Г.В. Регіоналізм як чинник політичного процесу у сучасному українському суспільстві : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 “Політичні інститути і процеси” / Г.В. Макаров. – К., 2005. – 16 с.
20. Макеєв С.А., Оксамитная С.М., Швачко Е.В. Социальные идентификации и идентичности. – К. : Ин-т социологии НАН Украины, 1996. – 185 с.
21. Мельник В.О. Політична культура як чинник формування громадянського суспільства в Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.03 “Політична культура та ідеологія” / В.О. Мельник. – К., 2008. – 20 с.
22. Нагорна Л.П. Регіональна ідентичність: український аспект / Л.П. Нагорна. – К. : Видавництво ІПЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2008. – 404 с.
23. Нагорна Л.П. Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань / Л.П. Нагорна. – К. : Видавництво ІПЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. – 271 с.
24. Обушний М.І. Етнонаціональна ідентичність в контексті формування української нації : автореф. дис. ... док. політ. наук : спец. 23.00.05 “Етнологія та етнологічне вивчення” / М.І. Обушний. – К., 1999. – 34 с.
25. Овчиннікова Л.В. Локальна ідентичність як соціокультурний феномен: чинники формування та відтворення : автореф. дис. ... канд. соціолог. наук : спец. 22.00.04 “Соціальна структура, соціальні інститути і процеси” / Л.В. Овчиннікова. – Харків, 2012. – 18 с.
26. Остапенко М.А. Політична культура суспільства : навчальний посібник / М.А. Остапенко. – К. : МАУП, 2008. – 93 с.
27. Патлах І.М. Національний менталітет як об'єкт етнополітичного аналізу : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.05 “Етнологія та етнологічне вивчення” / І.М. Патлах. – К., 2002. – 16 с.
28. Пашина Н.П. Формування політичної ідентичності в умовах демократичної трансформації українського суспільства : монографія / Н.П. Пашина. – Луганськ : Ноулджд, 2013. – 415 с.
29. Резнік О.С. Політична самоідентифікація особистості в умовах становлення громадянського суспільства : автореф. дис. ... канд. соціолог. наук : спец. 22.00.03 “Соціальна структура, соціальні інститути та соціальні відносини” / О.С. Резнік. – К., 2001. – 16 с.
30. Рудакевич О.М. Національна політична культура: теорія, методологія, український досвід : монографія / О.М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 451 с.
31. Руденко Ю.Ю. Політична свідомість українського суспільства в трансформаційний період: чинники формування (політологічний аналіз) : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 “Політичні інститути і процеси” / Ю.Ю. Руденко. – Харків, 2003. – 17 с.
32. Сенюшкіна Т.О. Попередження та врегулювання етнічних конфліктів: державно-управлінський вимір (проблеми теорії, методології, практики) : монографія / Т.О. Сенюшкіна. – Одеса : ОРИДУ НАДУ, 2005. – 367 с.
33. Сліпецька Ю.М. Соціополітичний поділ на територіальній основі в Україні: стан та перспективи трансформації : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 “Політичні інститути та процеси” / Ю.М. Сліпецька. – Львів, 2011. – 16 с.
34. Степико М.Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія / М.Т. Степико. – К. : НІСД, 2011. – 334 с.
35. Черниш Н., Маланчук О. Динаміка ідентичностей мешканців Львова і Донецька: компаративний аналіз / Н.Черниш, О.Маланчук // Україна Модерна. – Часопис. – Спеціальний випуск. Львів–Донецьк: соціальні ідентичності в сучасній Україні. – Київ–Львів : Критика, 2007. – С. 61–92.
36. Штука І.А. Політична культура в контексті модернізації політичної системи України: автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.03 “Політична культура та ідеологія” / І.А. Штука. – К., 2013. – 20 с.
37. Pearson A.R., Dovidio J.F., Gaertner S.L. The nature of contemporary prejudice: insights from aversive racism [Електронний ресурс] / A.R. Pearson, J.F. Dovidio, S.L. Gaertner. – Режим доступу : <http://www.yale.edu/intergroup/PearsonDovidioGaertner.pdf>
38. Shulman S. The Contours of Civic and Ethnic National Identifications in Ukraine // Europe–Asia Studies. – 2004. – Vol. 56. – No.1. – P. 34–56; Shulman S. Sources of Civic and Ethnic Nationalism in Ukraine // Journal of Communist Studies and Transition Politics. – 2003. – Vol. 18. – No.4. – P. 1–30.
39. Tajfel H. Experiments in intergroup discrimination [Електронний ресурс] / H.Tajfel. – Режим доступу : <http://www.holah.karoo.net/tajfestudy.htm>

References

1. Bereza A.V. Regional'na polityka jak chynnyk suspil'noi' stabil'nosti: jevropejs'kyj dosvid i Ukraї'na: avtoref. dys. ... канд. polit. nauk: спец. 23.00.02 “Politychni instytuty i procesy” / A.V. Bereza. – K., 2007. – 19 s.
2. Vakulova T. Politychna identyfikacija ukrai'nciv: cyvilizacijnyj vymir / T.Vakulova // Visnyk SevNTU. – Politologija: Zbirnyk naukovykh prac'. – Sevastopol' : Vyd-vo SevNTU, 2009. – Vyp. 100. – S. 152–156.
3. Gibernau M. Identychnist' nacij / M.Gibernau [Pereklad: Petro Tarashhuk]. – K. : Tempora, 2012. – 303 s.
4. Golod A.P. Politychna povedinka naseleennja regionu: monografija / A.P. Golod. – Uzhgorod, 2012. – 212 s.
5. Dem'janenko V.M. Politychna svidomist' ukrai'ns'kogo suspil'stva v umovah demokratychnoi' transformacii': avtoref. dys. ... канд. polit. nauk: спец. 23.00.02 “Politychni instytuty i procesy” / V.M. Dem'janenko. – K., 2003. – 17 s.
6. Dnistrijans'kyj M. Ukraї'na v polityko-geografichnomu vymiri / M.S. Dnistrijans'kyj. – L'viv : Vydav. centr LNU im. I.Franka, 2000. – 310 s.
7. Jerikson Je. Identychnost': Junost' i krizis / Je.Jerikson; per. s angl. obshhaja red. i predisl. A.V. Tolstyh. – M. : Izd. Gruppy “Progress”, 1996. – 344 s.
8. Kvasha O. Politychna kul'tura v konteksti regional'noi' polityky [Elektronnyj resurs] / O.Kvasha // Gileja. Istorychni nauky. Filosofs'ki nauky. Politychni nauky: Nauk. visnyk: zb. nauk. prac' / NPU im. M.P. Dragomanova, Ukraї'ns'ka AN. – K. : Vyd-vo NPU im. M.P. Dragomanova, 2009. – Vyp. 23. – S. 408–416. – Rezhym dostupu do zhurn. : www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gumy/Gileya/2009_23/.../P6.pdf
9. Koval'ova G.P. Nacional'na identychnist' ta i'i' formuvannja v nezalezhnij Ukraї'ni v umovah globalizacii': kul'turologichni aspekty: avtoref. dys. ... канд. kul'turologii : спец. 26.00.01 “Teorija ta istorija kul'tury” / G.P. Koval'ova. – Harkiv, 2010. – 22 s.
10. Kozlovec' M.A. Nacional'na identychnist' u konteksti globalizacii': social'no-filosofs'kyj analiz: avtoref. dys. ... dok. filos. nauk: спец. 09.00.03 “Social'na filosofija ta filosofija istorii” / M.A. Kozlovec'. – K., 2010. – 36 s.
11. Kolodij A.F. Nacional'nyj vymir suspil'nogo buttja / A.F. Kolodij. – L'viv : Vyd-vo “Astroljabija”, 2008. – 367 s.
12. Kolosok T.S. Fenomen sociokul'turnoi' identychnosti v konteksti mizhkul'turnoi' vzajemodii': (kriz' pryzmu ukrai'ns'ko-ches'kyh kul'turnykh zv'jazkiv): monografija / T.S. Kolosok. – Luc'k: Vezha-Druk, 2014. – 194 s.
13. Kononchuk M.V. Politychna kul'tura ukrai'ns'kogo suspil'stva jak chynnyk jogo demokratyzacii': avtoref. dys. ... канд. polit. nauk: спец. 23.00.03 “Politychna kul'tura ta ideologija” / M.V. Kononchuk. – K., 2008. – 18 s.

14. Korzh S.A. Fragmentarna politychna kul'tura jak vyjav perehidnogo periodu rozvytku ukrai'ns'kogo suspil'stva: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.03 "Politychna kul'tura ta ideologija" / S.A. Korzh. – K., 2009. – 20 s.
15. Korostelina K.V. Social'naja identichnost' i konflikt / K.V. Korostelina. – Simferopol': Dolja, 2003. – 358 s.
16. Kravchenko A.G. Mentalitet jak ob'jekt social'no-filosofs'kogo doslidzhennja: avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk: spec. 09.00.03 "Social'na filosofija ta istorija filosofii" / A.G. Kravchenko. – K., 2000. – 18 s.
17. Kuchera T.M. Nacional'na identychnist': regional'ni osoblyvosti formuvannja: avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk: spec. 09.00.03 "Social'na filosofija ta filosofija istorii" / T.M. Kuchera. – K., 2012. – 19 s.
18. Lisejenko O.V. Mentalitet: sutnist' ta osoblyvosti regional'nyh projaviv: avtoref. dys. ... kand. sociolog. nauk: spec. 22.00.06 "Sociologija kul'tury, nauky ta osvity" / O.V. Lisejenko. – Harkiv, 1998. – 17 s.
19. Makarov G.V. Regionalizm jak chynnyk politychnogo procesu u suchasnomu ukrai'ns'komu suspil'stvi: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.02 "Politychni instytuty i procesy" / G.V. Makarov. – K., 2005. – 16 s.
20. Makeev S.A., Oksamitnaja S.M., Shvachko E.V. Social'nye identyfikacii i identichnosti. – K.: In-t sociologii NAN Ukrainy, 1996. – 185 s.
21. Mel'nyk V.O. Politychna kul'tura jak chynnyk formuvannja gromadjans'kogo suspil'stva v Ukrai'ni: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.03 "Politychna kul'tura ta ideologija" / V.O. Mel'nyk. – K., 2008. – 20 s.
22. Nagorna L.P. Regional'na identychnist': ukrai'ns'kyj aspekt / L.P. Nagorna. – K.: Vydavnyctvo IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrai'ny, 2008. – 404 s.
23. Nagorna L.P. Sociokul'turna identychnist': pastky cinnisnyh rozmezhuvan' / L.P. Nagorna. – K.: Vydavnyctvo IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrai'ny, 2011. – 271 s.
24. Obushnyj M.I. Etnonacional'na identychnist' v konteksti formuvannja ukrai'ns'koi' nacii': avtoref. dys. ... dok. polit. nauk: spec. 23.00.05 "Etnopolitologija ta etnoderzhavoznavstvo" / M.I. Obushnyj. – K., 1999. – 34 s.
25. Ovchynnikova L.V. Lokal'na identychnist' jak sociokul'turnyj fenomen: chynnyky formuvannja ta vidtvoorenja: avtoref. dys. ... kand. sociolog. nauk: spec. 22.00.04 "Social'na struktura, social'ni instytuty i procesy" / L.V. Ovchynnikova. – Harkiv, 2012. – 18 s.
26. Ostapenko M.A. Politychna kul'tura suspil'stva: navchal'nyj posibnyk / M.A. Ostapenko. – K.: MAUP, 2008. – 93 s.
27. Patlah I.M. Nacional'nyj mentalitet jak ob'jekt etnopolitychnogo analizu: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.05 "Etnopolitologija ta etnoderzhavoznavstvo" / I.M. Patlah. – K., 2002. – 16 s.
28. Pashyna N.P. Formuvannja politychnoi' identychnosti v umovah demokratchnoi' transformacii' ukrai'ns'kogo suspil'stva: monografija / N.P. Pashyna. – Lugans'k: Noulidzh, 2013. – 415 s.
29. Reznik O.S. Politychna samoidentyfikacija osobystosti v umovah stanovlennja gromadjans'kogo suspil'stva: avtoref. dys. ... kand. sociolog. nauk: spec. 22.00.03 "Social'na struktura, social'ni instytuty ta social'ni vidnosyny" / O.S. Reznik. – K., 2001. – 16 s.
30. Rudakevych O.M. Nacional'na politychna kul'tura: teorija, metodologija, ukrai'ns'kyj dosvid: monografija / O.M. Rudakevych. – Ternopil': TNEU, 2010. – 451 s.
31. Rudenko Ju.Ju. Politychna svidomist' ukrai'ns'kogo suspil'stva v transformacijnyj period: chynnyky formuvannja (politologichnyj analiz): avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.02 "Politychni instytuty i procesy" / Ju.Ju. Rudenko. – Harkiv, 2003. – 17 s.
32. Senjushkina T.O. Poperedzhennja ta vreguljuvannja etnichnyh konfliktiv: derzhavno-upravlins'kyj vymir (problemy teorii', metodologii', praktyky): monografija / T.O. Senjushkina. – Odesa: ORIDU NADU, 2005. – 367 s.
33. Slipec'ka Ju.M. Sociopolitychnyj podil na terytorial'nij osnovi v Ukrai'ni: stan ta perspektivy transformacii': avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.02 "Politychni instytuty ta procesy" / Ju.M. Slipec'ka. – L'viv, 2011. – 16 s.
34. Stepyko M.T. Ukrai'ns'ka identychnist': fenomen i zasady formuvannja: monografija / M.T. Stepyko. – K.: NISD, 2011. – 334 s.
35. Chernysh N., Malanchuk O. Dynamika identychnostej meshkanciv L'vova i Donec'ka: komparatyvnyj analiz / N. Chernysh, O. Malanchuk // Ukrai'na Moderna. – Chasopys. – Special'nyj vypusk. L'viv–Donec'k: social'ni identychnosti v suchasnij Ukrai'ni. – Kyi'v–L'viv : Krytyka, 2007. – S.61–92.
36. Shtuka I.A. Politychna kul'tura v konteksti modernizacii' politychnoi' systemy Ukrai'ny: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spec. 23.00.03 "Politychna kul'tura ta ideologija" / I.A. Shtuka. – K., 2013. – 20 s.
37. Pearson A.R., Dovidio J.F., Gaertner S.L. The nature of contemporary prejudice: insights from aversive racism [Elektronnyj resurs] / A.R. Pearson, J.F. Dovidio, S.L. Gaertner. – Rezhym dostupu: <http://www.yale.edu/intergroup/PearsonDovidioGaertner.pdf>
38. Shulman S. The Contours of Civic and Ethnic National Identifications in Ukraine // Europe–Asia Studies. – 2004. – Vol. 56. – No.1. – P.34–56; Shulman S. Sources of Civic and Ethnic Nationalism in Ukraine // Journal of Communist Studies and Transition Politics. – 2003. – Vol. 18. – No.4. – P.1–30.
39. Tajfel H. Experiments in intergroup discrimination [Elektronnyj resurs] / H. Tajfel. – Rezhym dostupu: <http://www.holah.karoo.net/tajfestudy.htm>

Kolesnitskaya N. M., graduate student of the Department of International Information, National University "Lviv Polytechnic" (Ukraine, Lviv), kolesnycka@i.ua

Theoretical and methodological basis of political and cultural analysis of Lviv region's identity population

In this paper the author aims the attempt of analysis of theoretical and methodological basis of political and cultural analysis of Lviv region's identity population. It is emphasized that the term "identification" extremely diverse highlighted in the works of foreign and domestic scholars. It is mentioned about the problem of only acceptable vector development. The terms "political culture", "political consciousness", "self-identification" are reviewed. Various aspects of identity are presented. The main trends in characteristics of population's identify in Lviv region are showed. During writing this article the author used content analysis and analysis of public opinion polls, were also used methods of empirical research, including analysis of documents and materials. It is determined that the regional identification of Lviv region's residents is clearly evident throughout the history of Ukraine. It is emphasized on the internal ethno-regional differences within the country, which have predominantly natural character.

Keywords: identification, identity, Lviv region, territoriality.

Колесницька Н. М., аспірантка кафедри міжнародної інформації, Національний університет "Львівська політехніка" (Україна, Львів), kolesnycka@i.ua

Теоретико-методологічні основи політико-культурного аналізу самоідентифікації населення Львівської області

Автор ставить целью попытку теоретико-методологического анализа основ политико-культурного анализа самоидентификации населения Львовской области. Подчеркнуто, что термин "идентификация" чрезвычайно разнообразно освещен в трудах иностранных и отечественных ученых. Указано о проблеме единственно приемлемого векторного развития страны. Рассмотрены термины "политическая культура", "политическое сознание", "самоидентификация". Представлены различные аспекты идентичности. Указано основные тенденции характеристики идентификации населения Львовской области. При написании статьи автор использовал контент-анализ и анализ данных социологических опросов, были также использованы методы эмпирических исследований, в частности, анализ документов и материалов. Определено, что региональная идентификация жителей Львовской области достаточно четко прослеживается на протяжении всей истории Украины. Отмечено внутренние этнорегиональные различия в пределах нашей страны, которые имеют преимущественно закономерный характер.

Ключевые слова: идентификация, идентичность, Львовская область, территориальность.

* * *

УДК 327.8

Ветринський І.

кандидат політичних наук, науковий співробітник,
ДУ Інститут всесвітньої історії НАН України
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ПЕРЕДУМОВИ ТА ГЕОПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Наприкінці XIX – початку XX століть назріла загальна криза міжнародного порядку – старі імперські структури поступово занепадали, в той час як природа, умови виникнення та існування нових державних утворень залишалися невизначеними й нестабільними. Міжнародно-політична ситуація напередодні Першої світової характеризувалася кількома чинниками: 1) базатополарність – світ фактично був поділений між потужними центрами сили, що їх являли собою європейські імперії та США; 2) експансіоністський характер зовнішньої політики великих держав, що відповідає імперській логіці та зумовлює визначальну роль військової